

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2023

Jitka Rybková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra severoamerických studií

**Srovnání strategie zahraniční politiky vůči
Izraeli během prezidentství Baracka Obamy a
Donalda Trumpa**

Bakalářská práce

Autor práce: Jitka Rybková

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: PhDr. Jan Hornát, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30.7. 2023

Jitka Rybková

Bibliografický záznam

RYBKOVÁ, Jitka. *Srovnání strategie zahraniční politiky vůči Izraeli během prezidentství Baracka Obamy a Donalda Trumpa*. Praha, 2023. 33 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, Katedra severoamerických studií. Vedoucí bakalářské práce Hornát, Jan.

Rozsah práce: 71 330 znaků

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce se zabývá zahraniční politikou Spojených států vůči Izraeli během prezidentství Baracka Obamy a Donalda Trumpa. Cílem práce je vysledovat kontinuitu a změnu v zahraniční politice Spojených států během mandátu obou administrativ a to prostřednictvím dvou případových studií zabývajících se dílčími aspekty izraelsko-amerických vztahů. Předmětem srovnání je přístup obou administrativ k íránskému jadernému programu a k rozvojové pomoci Palestině. Práce nejprve vymezuje teoretické rámce, které budou k analýze zahraniční politiky použity, konkrétně podobor analýzy zahraniční politiky (Foreign Policy Analysis, FPA) koncept kontinuity a změny (continuity and change) poté se stručně zaobírá dlouhodobějšími politikami demokratické i republikánské strany, následují dvě zmíněné případové studie, nejprve téma izraelské bezpečnosti v kontextu íránské jaderné hrozby a následně angažovanost jednotlivých administrativ směrem k rozvojové pomoci Palestině. Výsledky případových studií jsou vyhodnoceny v závěru práce.

Abstract

The present bachelor thesis deals with the foreign policy of the United States towards Israel during the presidencies of Barack Obama and Donald Trump. The aim of the thesis is to trace the continuity and change in United States foreign policy during the two administrations' terms of office through two case studies dealing with sub-aspects of Israeli-US relations. The subject of comparison is the two: administrations' approach to Iran's nuclear program and development aid to Palestine. The thesis first defines the theoretical frameworks that will be used to analyze foreign policy, specifically the Foreign Policy Analysis (FPA) subfield of the concept of continuity and change, then briefly discusses the longer-term policies of both the Democratic and Republican parties, followed by the two aforementioned case studies, first the topic of Israeli security in the context of the Iranian nuclear threat, and then the engagement of each administration towards development aid to Palestine. The results of the case studies are evaluated in the conclusion of the paper.

Klíčová slova

Barack Obama, Donald Trump, Izrael, zahraniční politika USA, íránská jaderná dohoda, rozvojová pomoc Palestině, analýza zahraniční politiky, koncept kontinuity a změny

Keywords

Barack Obama, Donald Trump, Israel, US foreign policy, Iran nuclear deal, development aid to Palestine, foreign policy analysis, the concept of continuity and change

Title

Comparing US foreign policy strategy toward Israel during the Obama and Trump presidencies

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu svojí bakalářské práce panu PhDr. Janu Hornátovi, Ph.D. za jeho cenné rady, ochotu a pochopení. Děkuji také panu doc. PhDr. Jiřímu Vykoukalovi, CSc. za jeho obětavost a neutuchající nadšení směrem k nám studentům. A v neposlední řadě chci za podporu poděkovat také své rodině a přátelům.

Obsah

Úvod.....	8
1 Teoretická východiska.....	12
1.1 Analýza zahraniční politiky (Foreign Policy Analysis, FPA)	12
1.2 Kontinuita a změna v zahraniční politice USA (Continuity and Change).....	13
2 Přístup Demokratické strany k Izraeli	14
3 Přístup Republikánské strany k Izraeli	15
Izraelská bezpečnost v kontextu iránské jaderné hrozby.....	17
4.1 Íránský jaderný program.....	17
4.2 Přístup administrativy Baracka Obamy k iránské jaderné hrozbě.....	17
4.3 Přístup administrativy Donalda Trumpa k iránské jaderné hrozbě	20
Americká rozvojová pomoc Palestině	22
5 Situace v Palestině.....	22
5.1 Postoj administrativy Baracka Obamy k rozvojové pomoci Palestině.....	23
5.1 Postoj administrativy Donalda Trumpa k rozvojové pomoci Palestině.....	24
Závěr.....	25
Summary	27
Použitá literatura.....	28

Úvod

Ačkoliv Spojené státy podporovaly vznik svrchovaného Státu Izrael a prezident Harry S. Truman byl prvním světovým státníkem, který jeho suverenitu 14. května 1948 uznal, vzájemná spolupráce nebyla vždy na takové úrovni, jak ji známe ze současnosti. Potenciál ke vzájemné spolupráci viděl také John F. Kennedy, který v židovském státě spatřoval hráz před rostoucími sovětskými zájmy na Blízkém východě. Šestidenní válka v roce 1967 a následná Jomkipurská válka v roce 1973 pak toto partnerství dále upevnily. Přesto se však nedá říci, že by v americko-izraelských vztazích panovala jasná kontinuita a že by od té doby byly výhradně vřelé. Administrativy jednotlivých prezidentů se různě snažily vybalancovat postoj vůči Izraeli a současně vůči arabským státům, potažmo vůči izraelsko-palestinskému konfliktu. Milník v této otázce představoval projev prezidenta Jimmyho Cartera z roku 1976, kdy otevřeně promluvil o potřebě palestinské domoviny. S různými hledisky se také měnila míra ekonomické a vojenské pomoci Spojených států Izraeli. Ke konci roku 1981 představitelé obou zemí podepsali memorandum o porozumění, kterým oficiálně stvrdili své strategické partnerství. To je definováno sdílením společných demokratických hodnot a ekonomickou a vojenskou podporou sleduje zachování izraelské vojenské dominance v regionu Blízkého východu, čímž se eliminují bezpečnostní rizika také pro USA. Spojené státy zde tak zároveň upevňují svůj vliv v regionu.

Sledovat dění na Blízkém východě je aktuální, neboť se jedná o region s vysokým rizikem násilných konfliktů, které by mohly mít zásadní dopad i na bezpečí a stabilitu jiných oblastí, včetně Evropské unie. Autoritářské režimy, ortodoxní islám nebo ekonomická závislost na nerostných surovinách patří k hlavním výzvám Blízkého východu. Izrael a Spojené státy americké, jak již bylo řečeno výše, tedy spojují nejen demokratické hodnoty, ale především strategické bezpečnostní zájmy. Předmětem této práce je hodnocení kontinuity Spojených států týkající se izraelské bezpečnosti a izraelsko-palestinského konfliktu během prezidentství Baracka Obamy a Donalda Trumpa.

Demokrat Obama sice v prezidentských volbách získal silný mandát od americké židovské komunity¹, jeho pozdější proklamace obnovy vztahů USA s muslimským světem však obec přijímala s obavami.² Přestože pokračoval v ekonomické a vojenské podpoře Izraele podle dohod dojednaných svým předchůdcem Georgem W. Bushem, snažil se o citlivější postoj vůči arabskému světu, jehož vnímání obrazu Spojených států bylo značně poškozeno intervencí v Iráku v roce 2003 a celkově reakcí na útoky z 11. září 2001. Měl za to, že se vývoj izraelsko-palestinského konfliktu, a postoj Spojených států k němu, odráží ve vztazích Spojených států a arabských zemí, potažmo celého Blízkého východu. Vyznával proto pragmatická jednání s oběma stranami, kritizoval izraelskou výstavbu na Západním břehu Jordánu a požadoval její ukončení. Současně vnímal celou situaci v širším kontextu, pohledem iránské jaderné hrozby. Pokud by Teherán disponoval jadernou zbraní, v ohrožení by se mohl ocitnout nejen Izrael, který v iránském režimu vidí zásadního nepřítele, ale současně by ztrátou izraelské vojenské

¹ PODHORETZ, Norman. *How Obama's America might threaten Israel*. Commentary. [online]. květen 2009. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.commentarymagazine.com/articles/how-obamas-america-might-threaten-israel/>

² PINSKER, Darren. *Obama and the Jewish vote*. The Jerusalem Post. [online]. 10.2. 2010. [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: <https://www.jpost.com/Opinion/Obama-and-the-Jewish-vote-1.102000>

převahy mohlo dojít k destabilizaci celého regionu. Dojednání jaderné dohody s Íránem³ proto Obama vnímal jako historický milník blízkovýchodní politiky Spojených států. Obamovy snahy o nalezení izraelsko-palestinského smíru však byly ztíženy jeho mocenským protějškem, tehdejším izraelským premiérem Benjaminem Netanjahu, který k myšlence nezávislého palestinského státu nebyl svolný.

Trump Obamův přístup k Izraeli odsoudil a obvinil jej, že dohodou o jaderném programu naopak přispěl k posílení Íránu, stejného názoru byl ovšem i Netanjahu. Je ale otázkou, do jaké míry byl Trump o této myšlence opravdu přesvědčen, a nakolik se jednalo o izraelský nátlak. Bývalý ministr zahraničí v Trumpově kabinetu, Rex Tillerson, se v roce 2019 nechal slyšet, že během jednání Trumpa s Netanjahuem došlo ze strany Izraele o snahy k manipulacím.⁴ Už během kampaně Trump sliboval, že s jeho příchodem do Bílého domu započne nová éra diplomatických vztahů s Izraelem. Měsíc po své inauguraci prohlásil, že Washington již nebude podmiňovat mírovou dohodu mezi Izraelem a Palestinou vytvořením palestinského státu. O týden později však tuto deklaraci zmínil výrokem, že „*bude spokojen s tím, co udělá obě strany šťastnými.*“ V květnu pak jmenoval novým velvyslancem Spojených států v Izraeli Davida Friedmana, syna významného rabína z Long Islandu, bankovního právníka s úzkými vazbami na hnutí podporující výstavbu na Západním břehu Jordánu. Dále došlo ke zmrazení převodu 221 milionů dolarů, které těsně před svým odchodem schválil Barack Obama na podporu Palestinské samosprávy. Trumpova administrativa oznámila, že platbu podrobí analýze, aby ověřila, zda není v rozporu se zahraničněpolitickými prioritami Spojených států. Na začátku prosince roku 2017 Donald Trump oznámil, že Washington uzná Jeruzalém jako hlavní město Státu Izrael, přičemž vyzdvihl, že se jedná o první krok v nové strategii přístupu k izraelsko-palestinskému konfliktu.⁵ Je tedy zřejmé, že během administrativy prezidenta Trumpa došlo ve vztahu k Izraeli k výraznému obratu v porovnání s předešlou administrativou, což mělo následně vliv i na regionální mírový proces.

Povahu změny amerického přístupu k Izraeli a regionální bezpečnosti chci demonstrovat pomocí kvalitativního metodologického přístupu za použití dvou případových studií zabývajících se dílčími aspekty izraelsko-amerických vztahů. Předmětem srovnání bude přístup obou administrativ k iránskému jadernému programu a k rozvojové pomoci Palestině. Írán, jak už bylo řečeno, je významným bezpečnostním rizikem celého regionu a potenciální konflikt by mohl mít dalekosáhlé konsekvence, z toho důvodu je dění kolem něj bedlivě sledováno jak Izraelem, tak Spojenými státy. Írán je vnímán jako bezpečnostní hrozba demokracie i republikánů v americkém Kongresu, a proto lze očekávat, že přístup k němu bude nadstranický a tudíž konsenzuální. Změna v politice k Íránu může poukazovat na jiné než národně-bezpečnostní impulsy, kterými se Trump řídil. Otázku rozvojové pomoci Palestině lze vnímat z pohledu snahy o určitou rovnováhu v přístupu ze strany USA v tomto konfliktu, byť je jasné, že Izraeli se obecně dostává štedřejší podpory. Jedná se však o nejpravděpodobnější možnost změny v zahraniční politice Spojených států, protože přístup demokratů a republikánů k rozvojové pomoci se obecně liší. Cílem zmíněných studií je vysledovat kontinuitu a změnu

³ The White House, Office of the Press Secretary, Washington, D.C. *President Obama announces a historic nuclear deal with Iran*. ShareAmerica. [online]. 14. 7. 2015. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <https://www.shareAmerica.com/President-Obama-announces-a-historic-nuclear-deal-with-iran>

⁴ KIMBEL-SANNIT, Arren. *Tillerson: Netanyahu, Israelis 'played' Trump*. Foreign Policy. POLITICO. [online]. 19.9.2019. [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.politico.com/news/2019/09/19/tillerson-netanyahu-israelis-played-trump>

⁵ NUSEM, Rotem. *A Year of Readjustment: The Trump Administration's New Policy on Israel and Iran*. Israel Journal of Foreign Affairs. No. 1. [online]. 2018, 55 – 57. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/10.1080/15470146.2018.15470146>

v přístupu obou administrativ. Trump je sice ve veřejných debatách často obviňován z významného odklonu politiky Spojených států vzhledem k předchozím administrativám, bez definice konkrétního koncepčního rámce se však pohybujeme pouze na úrovni subjektivního hodnocení. K teoretickému ukotvení této práce bude využit koncept analýzy zahraniční politiky (Foreign Policy Analysis, FPA), konkrétně koncept jejího podoboru zkoumající kontinuitu a změnu v zahraniční politice USA (Continuity and Change).

První kapitola se zabývá teoretickým rámcem této práce a vysvětluje koncept analýzy zahraniční politiky a dále kontinuity a změny v zahraniční politice USA. Druhá kapitola nejprve stručně sumarizuje vývoj dlouhodobé demokratické politiky směrem k Izraeli a následně nastiňuje přístup Baracka Obamy. Obdobným způsobem je pak v kapitole tři nahlíženo na politiku republikánskou a prezidenta Donalda Trumpa. Čtvrtá kapitola je věnována případové studii vykreslující nejprve Obamův přístup k iránskému jadernému programu a následně zachycuje východiska administrativy Donalda Trumpa v této záležitosti. Pátá kapitola stejným principem analyzuje rozvojovou pomoc Palestině, přičemž nejprve velmi stručně znázorňuje situaci na palestinských územích a také připomíná dosavadní pomoc ze strany USA, neboť tyto souvislosti jsou nezbytné k pochopení současné situace. Závěry obou případových studií jsou vyhodnoceny v závěru práce.

K nastínění metody analýzy zahraniční politiky (FPA) je v práci použito dílo americké profesorky politologie Valerie M. Hudson *Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations*⁶. Hudson tvrdí, že základem veškeré analýzy zahraniční politiky je člověk, protože bez jeho intervencí by politika nevznikla. Není přitom důležité, zda jde o jednotlivce či skupiny aktérů. Podle autorky už to není neorealismus, široce používaná teorie mezinárodních vztahů, ale právě zahraničněpolitická analýza, prostřednictvím které lze objasnit jednání aktérů zahraniční politiky. Rozsah změn v americké politice vůči Izraeli pak bude posouzen prostřednictvím čtyřstupňového modelu změn zahraniční politiky z knihy Charlese Hermanna *Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy*.⁷ Významným přínosem z hlediska pochopení souvislostí kolem jaderné dohody s Íránem, byla pro moji práci kniha předního českého odborníka na jadernou diplomacii, Miroslava Tůmy, *Íránská jaderná dohoda a širší mezinárodní souvislosti*. Dále jsem pracovala převážně s odbornými texty, z nichž bych vyzdvihla dílo Clodagha Harringtona a Alexe Waddana *Obama v. Trump*, které pro mě bylo stěžejní v orientaci v krocích jednotlivých administrativ v otázkách kolem iránského jaderného programu. Stejně zásadní roli v témže tématu pak sehrál také titul autorky Kimberley Anne Nazareth *Trump's Policy Towards Iran*. V části věnující se analýze rozvojové pomoci Palestině jsem použila také text Joshe Ruebnera *Obama's Legacy on Israel/Palestine*, čerpala jsem z něho nakonec ale pouze obecné informace. Je patrné, že Ruebner působí jako aktivista podporující palestinská práva. Text je jednoznačně tendenční, jako viníka všeho zla vidí Ruebner Izrael a Spojené státy. Důležitým dokumentem byl oficiální přehled Kongresu Spojených států mapující zahraniční pomoc USA Palestincům. Předkládaná práce si na příkladu případových studií s izraelskou tematikou klade za cíl poukázat na fenomén v zahraniční politice Spojených států, kdy je její strategie než zájmy USA ovlivněna stranickou kontinuitou.

⁶ HUDSON, Valerie M., *Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations*. Foreign Policy Analysis. Vol. 1, No. 1. [online]. březen 2005, 1-2. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://ForeignPolicyAnalysis:Actor-SpecificTheoryandtheGroundofInternationalRelationsonJSTOR>

⁷ HERMANN, Charles. F. *Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy*. International Studies Quarterly. Vol. 34, No. 1. [online]. březen 1990, 5. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://ChangingCourse:WhenGovernmentsChooseToRedirectForeignPolicyonJSTOR>

Při práci s texty na téma Izrael je vždy třeba klást obzvlášť velký důraz na nestrannost autora, popřípadě rozlišit tendenční interpretace, jak se zmiňují výše. Vedle přístupu k izraelsko-palestinskému konfliktu jsou neuralgickým bodem území, která Izrael anektoval po Šestidenní válce v roce 1967, tedy Východní Jeruzalém a později i Golanské výšiny, a okupovaná území, tedy Západní břeh Jordánu a Pásmo Gazy, neboť nejsou mezinárodně uznávaná. Otázky kolem izraelských územních nároků autory polarizují. Část, pochopitelně zejména z arabské strany, je odmítá a popisuje, že Izrael, s podporou svého partnera USA, ohýbá mezinárodní právo na úkor Palestinců.⁸ Výraznou mediální odezvu ale vyvolal v roce 2006 také článek dvou amerických akademiků, Johna Mearsheimera a Stephena Walta, nazvaný *Izraelská lobby a americká zahraniční politika*,⁹ podle kterého je trajektorie zahraniční politiky Spojených států vůči Izraeli přímo určována proizraelsky motivovanými zájmovými skupinami, a to proti zájmům USA. Část autorské obce, jako např. Yoel Guzansky¹⁰ působící na institutu zaměřeném na blízkovýchodní studia ve Washingtonu, má pak snahu přistupovat k tématu s co největší mírou objektivity. Tato práce, jak už bylo řečeno výše, si klade za cíl přispět k této debatě analýzou kontinuity a změny v zahraniční politice srovnáním přístupu administrativ demokrata Baracka Obamy a republikána Donalda Trumpa vůči Izraeli.

⁸ SHEHADEH, Raja. *From Jerusalem to the Rest of the West Bank: Israel's Strategies of Annexation*. Middle East Studies Association of North America (MESA), Review of Middle East Studies. Vol. 53, No. 1. [online]. červen 2019, 18 – 19. [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4548484>

⁹ MEARSHEIMER, John J., WALT, Stephen M. *The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy*. Harvard Kennedy School, Faculty Research Working Paper Series RWP06-011. [online]. březen 2006, [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.kennedy.harvard.edu/publications/working-papers/the-israel-lobby-and-u-s-foreign-policy>

¹⁰ GUZANSKY, Yoel. *Israel, the Gulf States, and Annexation*. Institute for National Security Studies. [online]. 2020. [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4548484>

1 Teoretická východiska

Při každé změně prezidentské administrativy Spojených států se experti snaží vysledovat, k jakým změnám v zahraniční politice dochází či dojde. Jednou z možností, jak podobné změny identifikovat, je hodnocení rétoriky používané k prosazování amerických hodnot v zahraničí podle Krebse¹¹, kdy se pomocí metody kvantitativní obsahové analýzy zkoumají prezidentské projevy. Další variantu představuje bádání v oblasti institucí a postupů využívaných prezidenty k vyjádření svých politických postojů, např. podle Newmanna¹². Nejčastěji ale bývá na kontinuitu a změnu v zahraniční politice USA nahlíženo skrze konkrétní politická rozhodnutí prezidentů. Oproti rétorickému rozboru nebo analýze procesů se tak sice mohou snáz detekovat preference a priority prezidentů, problematická však může být identifikace změny.¹³ Analytici mají ovšem obecně tendence přeceňovat proces a opomíjet podstatu politiky. Kontinuitu a změnu lze přitom uvidět lépe, analyzují-li se hodnoty, zájmy a strategie.¹⁴

1.1 Analýza zahraniční politiky (Foreign Policy Analysis, FPA)

Zahraničněpolitická analýza je dílčí oblastí teorie mezinárodních vztahů (International Relations, IR). Zaměřuje se na konkrétní aktéry a vychází z premisy, že hybatelem dění mezi národy, i napříč jimi, jsou rozhodovací procesy, za kterými stojí člověk a to buď jako jednotlivec nebo ve skupině aktérů. Zahraničněpolitická analýza pro teorii mezinárodních vztahů představuje významný teoretický, obsahový a metodologický přínos. Jedná se o multidisciplinární koncept zahrnující všechny obory studující společenské a politické vědy vztahující se k mezinárodním záležitostem, neboť je nezbytné, aby byl vhléd do politického procesu víceúrovňový, integrovaný a zacílený na konkrétní aktéry (specifika aktérů). Analýza zahraniční politiky zahrnuje proces a výsledky rozhodování vůči zahraničním subjektům, přičemž nelze podcenit fakt, že mezinárodní politika je ovlivňována také politikou domácí. Předmětem zkoumání jsou osoby disponující zdroji, zpravidla, ne však výlučně, se jedná o legitimně zvolené orgány národních států. Výzkum se nemusí omezovat pouze na jednotlivá rozhodnutí, může se jednat o řadu rozhodnutí přijatých s ohledem na danou situaci. Jako cíl výzkumu lze stanovit např. proces rozhodování, identifikaci určitého problému, rámcování,

¹¹ BUSHBY, W. Joshua. *Ronald R. Krebs, Narrative and the Making of US National Security*. (Cambridge, Cambridge University Press, 2015) LBJ School of Public Affairs, University of Texas – Austin, International Politics Reviews. [online]. 23.11.2016, 108-109. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.springer.com/Ronald-R-Krebs-Narrative-and-the-Making-of-US-National-Security-Cambridge-Cambridge-University-Press-2015>

¹² MACDONALD, Paul. K. *William Newmann, Managing National Security: The President and the Process*. (Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press, 2001) 6 – 9. IN: *America First? Explaining Continuity and Change in Trump's Foreign Policy*. Political Science Quarterly, Academy of Political Science. Vol. 133, No. 3. [online]. 2018, 405. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.oup.com/America-First-Explaining-Continuity-and-Change-in-Trump's-Foreign-Policy-Political-Science-Quarterly-Oxford-Academic>

¹³ MACDONALD, Paul. K. *America First? Explaining Continuity and Change in Trump's Foreign Policy*. Political Science Quarterly, Academy of Political Science. Vol. 133, No. 3. [online]. 2018, 405. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.oup.com/America-First-Explaining-Continuity-and-Change-in-Trump's-Foreign-Policy-Political-Science-Quarterly-Oxford-Academic>

¹⁴ PASTOR, Robert. *Continuity and Change in U.S. Foreign Policy: Carter and Reagan on El Salvador*. Wiley on behalf of Association for Public Policy Analysis and Management, Journal of Policy Analysis and Management. Vol. 3, No. 2. [online]. 1984, 176. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2391444>

určení prioritních cílů atd. Z analýzy jsou obvykle vyřazena neúčelová jednání a rozhodnutí, která nemají mezinárodní přesah. Výběr zkoumaných proměnných je na všech úrovních (mikro vs. makro) analýzy odvozen od jejich vlivu na rozhodovací proces.¹⁵

1.2 Kontinuita a změna v zahraniční politice USA (Continuity and Change)

Koncept kontinuity a změny v zahraniční politice USA představuje subdimenzi analýzy zahraniční politiky (Foreign Policy Analysis, FPA) a lze se jím zabývat prostřednictvím různých přístupů. Experti zkoumají kontinuitu a dynamiku změny v zahraniční politice států, tedy za jakých okolností a jakým způsobem dochází ke změně, a které faktory ji ovlivňují. V této práci bude k vyhodnocení míry a závažnosti změn zahraniční politiky Baracka Obamy a Donalda Trumpa vůči Izraeli využit model Charlese Hermanna.¹⁶ Změny v zahraniční politice je podle něj možné klasifikovat kontinuální stupnicí udávající rozsah odklonu od nedůležitých odchylek přes změny programů a cílů až po zásadní změny v orientaci země. Hermann rozeznává čtyři stupně změn zahraniční politiky:

- 1) změna adaptace: změny v úrovni úsilí a/nebo v rozsahu příjemců; typ intervence, způsob jejího provedení, ani její účel se nemění; kvantitativní charakter změny
- 2) změna strategie: změny metod nebo prostředků za použití kterých je řešen problém nebo je dosahováno cíle; zpravidla kvalitativní charakter změny zahrnující nové nástroje, např. nahrazení vojenské síly diplomatickým vyjednáváním; mění se typ intervence, způsob jejího provedení, zamýšlený cíl však zůstává stejný
- 3) změna řešeného problému nebo vytyčeného cíle: problém nebo cíl je nahrazen nebo zrušen
- 4) změna mezinárodní orientace: nejmarkantnější změna; dochází k jiné orientaci aktéra v rámci světového dění, mění se tak mezinárodní pozice dané země; nejedná se o jednu politiku, ale o řadu souběžných změn

Pro svoji práci jsem si vybrala analýzu změny strategie a změny řešeného problému nebo vytyčeného cíle, protože se domnívám, že právě v těchto bodech bych mohla nejlépe detekovat změny v přístupu obou administrativ. Ke změně strategie: cílem obou administrativ bylo snížit riziko iránské jaderné hrozby, Obama však vsadil na diplomatická jednání, kdežto Trump volil sílu v podobě zrušení Obamou dojednané jaderné dohody s Íránem a návratem k sankcím uvaleným na Írán. Ohledně změny řešeného problému nebo vytyčeného cíle vycházím z předpokladu, kdy Barack Obama prosazoval dvoustátní řešení izraelsko-palestinského konfliktu, kdežto prioritou Donalda Trumpa byla ochrana a prosperita Izraele. Budu se zabývat spíše povahou a rozsahem změny než důvody, které k nim vedly. Bude se tak jednat o kvalitativní analýzu, jejímž předmětem budou hodnoty, zájmy a strategie obou aktérů, potažmo jejich administrativ. Pro lepší porozumění krokům obou administrativ se budu nejprve stručně zabývat dlouhodobějšími politikami demokratické a republikánské strany.

¹⁵ HUDSON, Valerie M. *Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations*. 1 – 2.

¹⁶ HERMANN, Charles. F. *Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy*. 5.

2 Přístup Demokratické strany k Izraeli

K této práci se vztahuje zahraniční politika Spojených států vůči Izraeli, Palestinské samosprávě a Íránu, jakožto nejvýznamnější hrozbě pro izraelskou bezpečnost. Podle demokratů je k prosazování zájmů Spojených států v Izraeli nezbytná jeho stabilita, síla a bezpečnost. Memoranda o porozumění mezi oběma státy proto vnímají jako vážný závazek. Současně však mají za to, že naplněna by měla být nejen izraelská, ale také palestinská práva. Podporují proto existenci dvou nezávislých států a odmítají jakákoliv jednostranná opatření, která by hatila cestu k jejich vyhlášení. Židovský stát by měl mít své mezinárodně uznané hranice, demokratická politika ale odsuzuje anexe území a izraelské rozšiřování osad na Západním břehu Jordánu. Chce také obnovit americko-palestinské diplomatické kontakty a poskytovat adekvátní rozvojovou pomoc Palestincům žijícím na Západním břehu Jordánu a v Gaze. Írán je ve svém regionu viděn jako bezpečnostní hrozba. Mimo jiné má na svědomí vyzbrojení milicí v Iráku, Sýrii nebo Jemenu a působí zde radikální islamistické skupiny provádějící vražedné teroristické útoky v Íránu i mimo něj. Ačkoliv geopoliticky pro něj Izrael není přirozeným konkurentem, ideologicky k němu Teherán přistupuje stejně jako k USA. A Spojené státy chtějí, podle íránského nejvyššího duchovního vůdce ajatolláha Alí Chameneiho,¹⁷ íránský režim svrhnout. Demokraté se ale staví proti tomu, aby zahraniční politika Spojených států vůči Íránu usilovala o změnu tamního režimu. Preferují dialog vedoucí k deeskalaci napětí v regionu způsobeného íránskou agresí a za klíčové považují znemožnit Teheránu výrobu jaderné bomby.¹⁸

Jak již bylo zmíněno v úvodu, poprvé se v otázce mírové iniciativy na Blízkém východě výrazněji projevil demokratický prezident Jimmy Carter, když po proběhlých válkách definoval Egypt jako izraelského nepřítele s největším vojenským potenciálem, a zasadil se o mírová jednání právě mezi Egyptem a Izraelem. Rozhovory probíhaly v letním sídle amerických prezidentů v Camp Davidu a na podzim roku 1978 vyvrcholily podpisem mírové smlouvy.¹⁹ K zásadnějšímu posunu pak došlo za vlády Billa Clintona, když se podařilo zprostředkovat mírové rozhovory mezi tehdejším izraelským premiérem Jicchakem Rabinem a předsedou Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) a později také prezidentem Palestinské autonomie Jásirem Arafatem. Jednání v roce 1993 vyústila podpisem Mírové dohody z Osla (tajná jednání mezi Izraelem a OOP totiž započala právě v Oslu) na trávníku před Bílým domem, Palestinci tak poprvé uznali existenci židovského státu. Tato smlouva umožnila také vznik palestinské samosprávy vztahující se k Západnímu břehu Jordánu a pásmu Gazy.²⁰ V roce 1995 pak došlo v Egyptě k podpisu rozšiřující smlouvy „Oslo II.“. Úspěch v Clintonových snahách o izraelsko-palestinský smír však pohasl spolu s životem Jicchaka Rabina, na kterého byl v odpovědi na podpis mírové dohody s Palestinci v listopadu 1995 rukou izraelského extremisty

¹⁷ KAYE, Dalia Dassa., NADER, Alireza., ROSHAN, Parisa. CHAPTER FOUR *Iranian Perceptions of and Policies toward Israel*. A dangerous Rivalry. Israel and Iran. [online]. 2011, 80. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: <https://iranianperceptions.org/iranian-perceptions-of-and-policies-toward-israel-from-israel-and-iran-a-dangerous-rivalry-on-jstor>

¹⁸ Party Platform. The 2020 Democratic Platform. *Renewing American Leadership*. [online]. [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://renewingamericanleadership.org/2020-democratic-platform>

¹⁹ CARTER, Jimmy., BRZEZINSKI, Zbigniew., MEAD, Walter Russel. *President Carter's Rebuttal*. Foreign Policy. No. 178. [online]. březen/duben 2010, 11. [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.foreignpolicy.com/article/president-carter-s-rebuttal/2010/03/27/>

²⁰ LASENSKY, Scott. *Paying for Peace: The Oslo Process and the Limits of American Foreign Aid*. Middle East Journal. Vol. 58, No. 2. [online]. jaro 2004, 219. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: https://www.mea.gov.il/DocumentLibrary/Paying_for_Peace_The_Oslo_Process_and_the_Limits_of_American_Foreign_Aid

spáchán atentát.²¹ Ani summit v Camp Davidu z roku 2000 nepřinesl v izraelsko-palestinské otázce žádný posun, byť Clintonova vyjednávací pozice byla silná.²²

Obama se do Izraele vydal už během své kandidatury na post prezidenta USA v roce 2008. Při své návštěvě deklaroval neochvějný závazek Spojených států vůči Izraeli, ze strany židovského státu dominovaly tehdejšími rozhovorům obavy z iránských jaderných ambicí. Obama se snažil o vyvážený postoj k izraelsko-palestinské otázce, a proto osobně navštívil také palestinského prezidenta Mahmúda Abbáse v jeho sídle v Ramalláhu. Obamův tehdejší konkurent v boji o Bílý dům, John McCain, palestinskému prezidentovi pouze zatelefonoval.²³ Obama také kritizoval svého předchůdce George W. Bushe, že otázkám týkajícím se míru na Blízkém východě nevěnoval dostatečnou pozornost, a dával tak tušit, že pro něho budou naopak důležitým tématem.²⁴

3 Přístup Republikánské strany k Izraeli

Republikánská zahraniční politika na Blízkém východě je motivována ochranou amerických národních zájmů, přičemž důraz je kladen na vytváření a udržování strategických koalic a spojenectví,²⁵ prioritou pro republikány je bezpečnost Izraele. Republikánská strana k židovskému státu zaujímá rovnocenný postoj, neboť je pojí hodnoty, na kterých jsou obě země založeny, tedy svoboda a demokracie. Výslovně uvádí, že Izrael představuje „*maják demokracie a lidskosti*“. Podpora Izraeli je tak pro republikány bezvýhradná. Podle nich je Jeruzalém hlavní město Státu Izrael a jeho území je nedělitelné. Současně odmítají, že by výstavba na Západním břehu Jordánu byla nelegální, a že by tak Izrael mohl být vůči Palestinské samosprávě okupantem. Hnutí nazvané Bojkot, divestice a sankce (*Boycott, Divestment and Sanctions; BDS*)²⁶ vedené Palestinci kladoucí si za cíl, mimo jiné, stažení Izraele z okupovaných území, Republikánská strana označuje jako antisemity se záměrem zničit Izrael. I přes tato tvrzení republikáni deklarují, že se snaží maximálně přispět k nastolení trvalého míru na Blízkém východě. V prohlášení vydaném v roce 2016, tedy ke konci Obamova druhého funkčního období, strana odsuzuje jeho jadernou dohodu s Íránem a má za to, že Obamova administrativa tak naopak přispěla k většímu sebevědomí na straně Íránu, ten

²¹ PRESSMAN, Jeremy. *Visions in Collision: What Happened at Camp David and Taba?* International Security. Vol. 28, No. 2. [online]. podzim 2003, 6; 37. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2371444>

²² QUANDT, William B. *Clinton and the Arab-Israeli Conflict: The Limits of Incrementalism*. Journal of Palestine Studies. Vol. 30, No. 2. [online]. zima 2001, 30 – 31. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2371444>

²³ McCarthy, Rory. *Obama makes surprise visit to Jerusalem's Western Wall*. Israel. The Guardian. [online]. 24.7. 2008. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2008/jul/24/obama-jerusalem-wall>

²⁴ INDYK, Martin., LIEBERTHAL, Kenneth G., O'HANLON, Michael E. *Bending History: Barack Obama's Foreign Policy*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press. [online]. 2012, 112. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2012/07/Bending-History-Barack-Obama-s-Foreign-Policy.pdf>

²⁵ ZOELLICK, Robert B. *A Republican Foreign Policy*. Foreign Affairs. Vol. 79, No. 1. [online]. leden – únor 2000, 69. [cit. 2023-07-22]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2371444>

²⁶ BDS. Freedom, Justice, Equality. *Palestinian BDS National Committee*. [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.bds-movement.net/>

republikáni považují za sponzora terorismu v celém regionu. Obama tak podle nich znejistil blízkovýchodní spojení, a především právě Izrael.²⁷

Jako strategický přínos pro USA spolupráci s Izraelem poprvé označila administrativa republikánského prezidenta Dwighta D. Eisenhowera na konci 50. let 20. století.²⁸ Postoj Richarda Nixona k této otázce byl zpočátku ambivalentní, později se však přiklonil na stranu Izraele.²⁹ Během jeho vlády se zformovaly dva hlavní názorové proudy, jeden podle tehdejšího ministra zahraničí Williama Rogerse a druhý podle poradce pro národní bezpečnost Henryho Kissingera. Rogers viděl příčinu nestability regionu a sovětskou angažovanost zde v izraelské okupaci arabských území, omezoval proto dodávky některých typů zbraní Izraeli. Kissinger spatřoval hlavní problémy v arabském radikalismu a sovětských zájmech. Vojenská a ekonomická pomoc Izraeli během Nixonovy i Fordovy administrativy měla za cíl kompenzovat ztráty po proběhlých válkách a také motivovat Izrael v jeho ochotě ustoupit v jednání s Araby. Obecně během studené války k žádným výrazným změnám v americko-izraelských vztazích nedošlo. S jejím koncem, když pominula sovětská hrozba, Izrael v očích George H. W. Bushe přišel o část své strategické hodnoty a místy jej v nových mezinárodních podmínkách považoval spíše za zátěž. Došlo tak k ochlazení vzájemných vztahů.³⁰ Bush mladší pak podmiňoval vznik samostatného palestinského státu efektivním potíráním terorismu ve vlastních, tedy palestinských, řadách.³¹

Donald Trump se k zahraniční politice Blízkého východu vyjadřoval hojně už během své prezidentské kampaně. Avizoval, že s ním přijde nová éra diplomatických vztahů s Izraelem. Obamovu jadernou dohodu kategoricky odsuzoval jako „nejhorší dohodu, jaká byla kdy vyjednána“ pro její přílišnou vstřícnost vůči Íránu a v případě svého zvolení slíbil její zrušení.³² Dále se Trump zavázal uznat Jeruzalém jako hlavní město Izraele a přesunout sem americké velvyslanectví. Proklamoval, že se stane Izraeli nejbližším přítelem.³³ Nebyl prvním prezidentem Spojených států, který o tomto kroku mluvil, ale byl první, kdo jej opravdu udělal. Vzhledem k tomu, že většina demokratického světa na Jeruzalém pohlížela jako na jednu z otázek souvisejících s mírovými jednáními s Palestinci a status Jeruzaléma tak považovala za otevřený, ze strany Trumpa došlo k určitému posunu v paradigmatech americké blízkovýchodní politiky.³⁴

²⁷ The Republican National Committee. Rules and Resolutions. Read the Party Platform. *Republican Platform 2016*. [online]. 2016, 47. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.rnc.com/rules-and-resolutions> | [GOP](https://www.gop.com/)

²⁸ Reut Institute. *The Israeli - US 'Special Relationship'*. [online]. 2008, 1. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.reut.com/en/analysis/the-israeli-us-special-relationship>

²⁹ HAMDI, Osama Anter. *American Foreign Policy toward the Arab-Israeli Conflict: Strategic Transformations*. Insight Turkey, The Gulf on the verge global challenges and regional dynamics. Vol. 20, No. 2. [online]. jaro, 2018, 252. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.insight-turkey.com/american-foreign-policy-toward-the-arab-israeli-conflict-strategic-transformations>

³⁰ BAR-SIMAN-TOV, Yaacov. *The United States and Israel since 1948: A "Special Relationship"?* Diplomatic History, Oxford University Press. Vol. 22, No. 2. [online]. jaro, 1998, 242 – 243; 248; 260; 256. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.diplomacyhistory.com/the-united-states-and-israel-since-1948-a-special-relationship>

³¹ PODHORETZ, Norman. *How Obama's America might threaten Israel*.

³² NUSEM, Rotem. *A Year of Readjustment: The Trump Administration's New Policy on Israel and Iran*. 55; 58.

³³ BEAUMONT, Peter. *Trump has every intention of recognizing Jerusalem as Israel's capital*. The Guardian. [online]. 9.11. 2016. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/nov/09/trump-has-every-intention-of-recognizing-jerusalem-as-israel-s-capital> | [The Guardian](https://www.theguardian.com/)

³⁴ MARCUS, Jonathan. *What will the Trump presidency mean for Israel*. BBC. Middle East. [online]. 3.2. 2017. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/middle-east-40481447> - [BBC News](https://www.bbc.com/news)

Izraelská bezpečnost v kontextu iránské jaderné hrozby

4.1 Íránský jaderný program

Zárodky iránského jaderného programu se datují do šedesátých let, kdy šáh Mohammad Rezá Pahlaví ve snaze přivést Írán do vedení regionu, začal s předními světovými dodavateli jaderných technologií (USA, Německo, Francie) vyjednávat kooperaci na projektu realizace asi dvanácti jaderných zařízení a jaderně palivového cyklu. Nenašly se však jednoznačné důkazy toho, že by jadernou technologii zamýšlel použít také pro vojenské účely. To se změnilo v důsledku hrozivé bilance několika set tisíc mrtvých a zraněných po proběhlé irácko-iránské válce z let 1980–1988 vyprovokované Irákem. Teheránu se tehdy podařilo získat informace o iráckém jaderném programu a záhy pak začal pracovat na svém.³⁵ Animosita mezi Izraelem a současným iránským režimem je sice dlouhodobého charakteru, v otázkách kolem iránského jaderného programu je však Izraeli hlavním trnem v oku iránské hrubé porušení Smlouvy o nešíření jaderných zbraní, ke které se připojil a dobrovolně tak přijal závazek odmítnutí jaderného potenciálu k vojenskému využití. Netanjahu považuje iránský jaderný program, v kombinaci s iránskými snahami zaujmout pozici regionálního hegemona, za existenční riziko pro Izrael,³⁶ a proto se netají tím, že by se v případě ohrožení nezdráhal použít vojenskou ofenzivu.³⁷ Spojené státy obavu Izraele jakožto svého tradičního spojence v regionu sdílí, a proto je také v jejich zájmu držet iránské jaderné ambice na uzdě.

4.2 Přístup administrativy Baracka Obamy k iránské jaderné hrozbě

Íránský jaderný program patřil od začátku Obamova působení v Bílém domě k prioritám jeho blízkovýchodní zahraniční politiky. Opakovaně se vyslovil pro potřebu navázání dialogu s Teheránem.³⁸ Když osvětloval svoji motivaci zabránit Íránu v držení jaderné zbraně, prohlásil, že v opačném případě by mohlo dojít k hluboké destabilizaci celého regionu.³⁹ Podle expertů to však byly především obavy z izraelského preventivního útoku na Írán (tzv. Beginova doktrína)⁴⁰, co Obamu přimělo k diplomatických jednáním s Teheránem. Uvědomoval si totiž, že izraelské vojenské angažmá v Íránu by mohlo záhy znamenat také vojenské zapojení

³⁵ TŮMA, Miroslav. *Íránská jaderná dohoda a širší mezinárodní souvislosti*. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2016), 25.

³⁶ LANDAU, Emily B., STEIN, Shimon. *Israel and the Iran Nuclear Deal: “Chronicle of a Failure Foretold”?* Institute for National Security Studies. [online]. 18.8. 2015, 1–2. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: [https: Israel and the Iran Nuclear Deal: “Chronicle of a Failure Foretold”? on JSTOR](https://www.jstor.org/stable/4712121)

³⁷ TŮMA, Miroslav. *Íránská jaderná dohoda a širší mezinárodní souvislosti*. 78.

³⁸ The United States Government. U.S. Department of State. *Terrorist Designations and State Sponsors of Terrorism. Foreign Terrorist Organizations*. [online]. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: [https: Foreign Terrorist Organizations - United States Department of State](https://www.state.gov/terrorism/fto/)

³⁹ D1. *President Barack Obama, Remarks on Middle East Issues to National Public Radio*. Washington. (Excerpts). [online]. 1.6.2009, 192. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: [https: D1. President Barack Obama, Remarks on Middle East Issues to National Public Radio, Washington, 1 June 2009 \(Excerpts\): Journal of Palestine Studies: Vol 39, No 1 \(tandfonline.com\)](https://www.jstor.org/stable/4712121)

⁴⁰ TŮMA, Miroslav. *Íránská jaderná dohoda a širší mezinárodní souvislosti*. 84.

časovou lhůtu jeden rok, kdy chtěl dosáhnout hmatatelných výsledků v otázkách íránského jaderného programu, byl proto vystaven tlaku jednak ze strany Kongresu a také ze strany Izraele, když se mu tohoto závazku nepodařilo dostát. Kongres i Izraelci volali po represích namísto diplomacie. V květnu 2010, když diskuze mezi skupinou P5+1 a Íránem ztroskotaly, se Obama k tomuto kroku také skutečně uchýlil, když lobboval u OSN pro zvýšení sankcí proti Íránu.⁵² Zdlouhavá jednání ale nakonec vedla ke konsenzu všech zúčastněných stran a 14. července 2015 došlo ve Vídni k uzavření dohody (*Joint Comprehensive Plan of Action, JCPOA*). Obama v oficiálním prohlášení Bílého domu dosažení dohody prezentoval jako potvrzení pozitivního vlivu diplomacie Spojených států.⁵³ Současně však připustil, že dohoda nevyřeší veškeré íránské problémy, když připomněl, že si je vědom povahy íránského režimu, jeho spolupráce s teroristickými organizacemi, podvratné činnosti proti mnoha zemím Blízkého východu nebo držení amerických rukojmích.⁵⁴

Nesouhlas s dohodou zazníval v řadách republikánských, avšak i u některých proizraelských demokratických, kongresmanů. Dále se ve Spojených státech proti dohodě postavila také mocná proizraelská lobbistická organizace AIPAC (*American Israel Public Affairs Committee*).⁵⁵ V Izraeli se Benjamin Netanjahu zasazoval o to, aby k dohodě s Íránem vůbec nedošlo, protože se domníval, že jej v konečném důsledku naopak posílí.⁵⁶ Upozorňoval zejména na bezpečnostní rizika vyplývající z nedostatečných možností monitoringu íránského jaderného programu, což by Íránu mohlo později umožnit pokračovat v obohacování uranu.⁵⁷ Proti chystané dohodě vystoupil Netanjahu 3. března 2015 také na společném zasedání Sněmovny reprezentantů a Senátu, kam byl přizván republikánským předsedou Sněmovny reprezentantů Johnem Boehnerem. Jeho projev, ve kterém se vyjadřoval proti klíčové mezinárodněpolitické iniciativě (JCPOA) prezidenta Spojených států, odsoudilo na padesát demokratů. Republikáni tímto pozváním obešli demokraty ovládaný Bílý dům a snažili se tak získat vůči Obamově administrativě stranickou výhodu. Později Netanjahu dohodu označil jako historickou chybu.⁵⁸ O pár dní později, 9. března 2015 pak čtyřicet sedm republikánských senátorů zaslalo otevřený dopis čelným představitelům Íránské islámské republiky, kde upozornili, že prezident Spojených států sice dojednává mezinárodní dohody, ty však nemohou být ratifikovány bez souhlasu Kongresu.⁵⁹ Prezidentské veto, které by Obama, jak avizoval, neváhal proti Kongresu při prosazování dohody JCPOA použít, však uplatnit nemusel,⁶⁰ neboť

⁵² MARASHI, Reza. Dealing with Iran: If Washington Truly Engages in diplomacy, a disastrous War May be Avoided.

⁵³ The White House, Office of the Press Secretary, Washington, D.C. *President Obama announces a historic nuclear deal with Iran*.

⁵⁴ SHALOM, Zaki. *The Obama Administration in Defense of the Nuclear Agreement with Iran*. 2.

⁵⁵ TŮMA, Miroslav. *Íránská jaderná dohoda a širší mezinárodní souvislosti*. 35 – 36.

⁵⁶ FREEDMAN, Robert O. *The Obama Legacy in the Middle East and the Trump Challenge*. India Quarterly, Special Issue: The Middle East. Vol. 73, No. 2. [online]. červen 2017, 246. [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4741444>

⁵⁷ ARONSON, Geoffrey. The source of Netanyahu's opposition to the JCPOA. Middle East Institute. [online]. 3.3. 2021. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.mei.edu/article/the-source-of-netanyahu-s-opposition-to-the-jcpoa>

⁵⁸ FREEDMAN, Robert O. *The erosion of US–Israeli relations during Obama's second term*. Israel Affairs. [online]. 23.2. 2017, 264; 268; 256. [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07988593.2017.1328444>

⁵⁹ *The Iran Nuclear Negotiations: Israel and the U.S. Congress*. University of California Press on behalf of the Institute for Palestine Studies, Journal of Palestine Studies, Vol. 44, No. 4. [online]. léto 2015, 82. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4741444>

⁶⁰ DAVENPORT, Kelsey. *Congress Considers Iran Deal. Arms Control Today*. Vol. 45, No. 7. [online]. září 2015, 27. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.armscontroltoday.com/2015/09/27/congress-considers-iran-deal/>

návrh našel podporu u dostatečného počtu demokratických senátorů.⁶¹ Odpůrci dohody se shodovali na názoru, že chystaná opatření jsou málo efektivní a špatně ověřitelná. Další obavy panovaly z posílení íránské pozice v rámci regionu způsobeném zrušením finančních a ekonomických sankcí, které byly na Írán dlouhodobě uvaleny.⁶² Nutno podotknout, že Obama nebyl „běžným“ demokratickým politikem. Vůči svému spolustranickému předchůdci Billu Clintonovi se vymezil prohlášením, že „řešením není jen vřelé přijetí Izraele, nýbrž splnění všech jeho bezpečnostních požadavků.“⁶³

4.3 Přístup administrativy Donalda Trumpa k íránské jaderné hrozbě

Donald Trump Obamovu jadernou dohodu s Íránem deklasoval již během své prezidentské kampaně, když ji opakovaně označil jako „nejhorší dohodu vůbec“ a Írán nazval největším světovým státním sponzorem terorismu. Trumpův postoj vůči dohodě podpořili také jeho republikánští spolustraníci. Tímto způsobem komunikace navíc získával také v průzkumech veřejného mínění, když obhajoval myšlenku na vypovězení Obamou tolik „oslavované“ dohody.⁶⁴ Přesto však nebylo odstoupení od dohody pro Trumpa jedinou možnou variantou. Zvažoval také nové vyjednávání s Íránem a dokonce i zachování původní, Obamovou administrativou, dojednané dohody, byť tuto možnost zmiňoval nejméně často. Po svém zvolení do Bílého domu v této rétorice sice pokračoval, v jeho krocích však byla patrná i určitá dávka ambivalence. Respektoval požadavky JCPOA a odvolal sankce v ropném a bankovním odvětví, současně však požádal Kongres o uvalení nových „nejjaderných“ sankcí týkajících se programu balistických raket. Směrování Trumpovy zahraniční politiky vůči Íránu, potažmo vůči Izraeli, tedy bylo nejasné a vyvolávalo obavy v zemích P5+1 zapojených do jaderné dohody s Íránem.⁶⁵ Ujednání dohody vyžadovalo ze strany Spojených států pravidelnou recertifikaci a Donald Trump v říjnu 2017 uvedl, že tak již neučiní. Znovu také nešetřil invektivy na adresu íránského režimu, když se nechal slyšet, že v tomto státě panuje fanatismus a jeho „minulost i současnost je vražedná“. Odstoupení od dohody bylo Bílým domem oficiálně vyhlášeno v květnu 2018. S projevem, ve kterém jadernou dohodu s Íránem odsoudil jako pouhé oddálení a nikoliv zničení íránských jaderných ambicí, tehdy vystoupil také Trumpův ministr zahraničních věcí Mike Pompeo. Trump svým rozhodnutím popudil Írán i ostatní spojence v rámci P5+1. Francie, Německo a Velká Británie se pak snažily najít cestu, jak dohodu udržet i po odstoupení Spojených států, Trumpova administrativa však byla vůči dialogu lhostejná. Neochota jednat s tradičními evropskými spojenci tedy představuje určitý

⁶¹ TŮMA, Miroslav. *Přehled: Vše o významu a plnění jaderné dohody*. Ústav mezinárodních vztahů Praha. [online]. 18.10. 2015. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://prehled.vse.cz/>

⁶² TŮMA, Miroslav. *Íránská jaderná dohoda a širší mezinárodní souvislosti*. 36.

⁶³ INDYK, Martin., LIEBERTHAL, Kenneth G., O'HANLON, Michael E. *Bending History: Barack Obama's Foreign Policy*. 117.

⁶⁴ HARRINGTON, Clodagh., WADDAN, Alex. *America and the world in Obama v. Trump: The Politics of Rollback*. [online]. srpen 2020, 136. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.edinburgh.ac.uk/edinstudies/edinstudiesonline/oxfordacademic/oup.com/>

⁶⁵ NAZARETH, Kimberley Anne. *Trump's Policy Towards Iran*. *World Affairs: The Journal of International Issues*. Vol. 23, No. 2. [online]. duben – červen 2019, 26 – 27. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4848484>

posun v zahraniční politice oproti předchozí administrativě Baracka Obamy.⁶⁶ Trumpovým odstoupením od jaderné dohody byl naopak potěšen premiér Netanjahu, který, jak bylo řečeno výše, proti dohodě od začátku brojil. Již v úvodu zmiňuji, že Trumpův postoj vůči dohodě však mohl být ovlivněn právě Izraelem, neboť bývalý ministr zahraničních věcí Trumpova kabinetu Rex Tillerson v roce 2019 popsal, že při jednání Trumpa s izraelským premiérem došlo ze strany Izraele o snahy k manipulacím.⁶⁷ Návrat protiiránských sankcí oznámila Trumpova administrativa 6. srpna 2018. Jejich přijetí bylo rozděleno do dvou fází, v té první se sankce dotkly automobilového průmyslu, obchodu se zlatem a drahými kovy a také iránské měny riálu, čímž došlo k odpojení Íránu od mezinárodního finančního systému, včetně neamerických subjektů. Sankce vztahující se k iránskému jadernému programu pak začaly platit od listopadu 2018 a byly namířeny na energetický sektor, ropné transakce a transakce zahraničních finančních institucí s iránskou centrální bankou. Tento typ sankcí postihuje iránskou ekonomiku citelněji a vedle toho má vliv i na další země jako jsou Indie a Čína. Jaké faktory tedy mohly na Trumpa v jeho rozhodování odstoupit od jaderné dohody s Íránem působit? Byla jich celá škála. Jednak se nemohl distancovat od realizace svých předvolebních slibů, aby neztratil na popularitě, dále potřeboval získávat body od svých republikánských spolustraníků, aby tak podepřeli jeho zahraniční politiku. Další motivací bylo jeho, také již během prezidentské kampaně avizované, úsilí o zlepšení bilaterálních vztahů s Izraelem. Nebyly to však jen politické důvody, které Trumpa vedly k vypovězení dohody JCPOA, nýbrž i dohoda samotná. Trumpova administrativa argumentovala, že dohoda dovoluje Íránu obohacovat uran na nižší úrovni a z peněz získaných zrušením sankcí může Írán financovat organizace jako je Hizballáh, kterou USA označují jako teroristickou, dále administrativa zmiňovala také pokračující program vyvíjející balistické rakety. Vypovězením dohody Trump také vzkázal světu, že Washington nemá problém odstoupit od smluv, které budou pro Spojené státy nevýhodné.⁶⁸ Ohledně řešení iránského jaderného programu se v oficiálním prohlášení Bílého domu vydaného při příležitosti odstoupení od jaderné dohody s Íránem jménem prezidenta Trumpa uvádí, že je odhodlán zabránit Íránu ve výrobě jaderné zbraně. Chce sestavit koalici zemí, které budou společně čelit destruktivnímu iránskému režimu a jeho snahám o regionální hegemonii.⁶⁹ Trumpovi se však do konce jeho funkčního období těmto slibům nepodařilo dostát.

Vysledovat kontinuitu a změnu v zahraniční politice Spojených států lze také pohledem na spolupráci jednotlivých administrativ s mezinárodními organizacemi. Z tohoto důvodu se budu zabývat přístupem Trumpovy i Obamovy administrativy k Organizaci spojených národů (*United Nations, UN; OSN*), již je Izrael právoplatným členem. Ačkoliv se členství v Organizaci spojených národů opírá o princip suverénní rovnosti, Spojené státy americké jsou jejím největším finančním přispěvatelem a přístup jednotlivých administrativ Spojených států je tak pro ni určující. Obama se sice k Organizaci spojených národů vyjadřoval kriticky, když hovořil o tom, že by měla americké hodnoty spíše posilovat, než omezovat a následně vyzval k její reformě, přesto však respektoval její historický přínos a viděl její potenciál. Podle Obamy by se mohla stát funkčním nástrojem nové mezinárodní spolupráce, kde by státy mohly sdílet

⁶⁶ HARRINGTON, Clodagh., WADDAN, Alex. *America and the world in Obama v. Trump: The Politics of Rollback*. 136 – 137.

⁶⁷ KIMBEL-SANNIT, Arren. *Tillerson: Netanyahu, Israelis 'played' Trump*.

⁶⁸ NAZARETH, Kimberley Anne. *Trump's Policy Towards Iran*. 28 – 29.

⁶⁹ The White House, Foreign Policy. *President Donald J. Trump is Ending United States Participation in an Unacceptable Iran Deal*. [online]. 8.5. 2018, 136. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2018/08/05/trump-ends-us-participation-in-iran-deal>

problémy, které je sužují a zároveň by, jako v době po druhé světové válce, mohla opět posilovat vliv Spojených států ve světě a také v něm pomoci prosazovat americké hodnoty jako jsou svoboda a demokracie. Obama tak ohledně společných světových výzev jako je udržení míru, změny klimatu nebo právě nešíření jaderných zbraní vybízel k multilaterálnímu přístupu. Naproti tomu Trump ve svém projevu před proizraelskou lobbistickou organizací AIPAC v roce 2016 pronesl, že Organizace spojených národů není přítelem demokracie. Nazval ji naprosto slabou a neschopnou a později ji označil jako žvanírnu a nepřítele Spojených států.⁷⁰ Obama v závěru svého mandátu ušetřil Izraeli políček, když se jeho administrativa během hlasování Rady bezpečnosti OSN v otázce požadavku na ukončení osídlování palestinských území Izraelem rozhodla nevyužít práva prezidentského veta. Téměř po čtyřiceti letech tak došlo k přijetí rezoluce Rady bezpečnosti kritizující izraelské osady.⁷¹ V červnu 2018 pak na popud Trumpovy administrativy následovaly Spojené státy země jako je Írán a Severní Korea, když se jako dosavadní stálý člen rozhodly dobrovolně opustit Radu OSN pro lidská práva. Stalo se tak v reakci na opakovanou kritiku Rady vymezující se proti izraelskému zacházení s Palestinci. Podle tehdejší americké velvyslankyně při OSN, Niki R. Haley, je opakovaná kritika Izraele důkazem toho, že Rada OSN není nestranná. Izraelský premiér Netanjahu tento krok ocenil a o Radě bezpečnosti se vyjádřil jako o předpojatém orgánu. Trump tak do jisté míry podkopal základy, na kterých byla zahraniční politika Spojených států vystavěna po druhé světové válce, byť vystoupením či jinou „sankcí“ hrozili OSN i jiní prezidenti, včetně Baracka Obamy.⁷²

Americká rozvojová pomoc Palestině

5 Situace v Palestině

Krize v Palestině trvá dekády a není uspokojivě řešena, v důsledku čehož je humanitární situace Palestinců zoufalá. Lidé žijící na Západním břehu Jordánu a v pásmu Gazy (a také asi 800 tisíc Palestinců žijících ve východním Jeruzalémě) trpí nedostatkem potravin, chybí jim pitná voda, elektřina, základní lékařská péče, adekvátní přístřeší, čelí vysoké nezaměstnanosti a vlivem ozbrojených střetů v rámci izraelsko-palestinského konfliktu jsou vystaveni strachu o život (desítky až stovky ročně jich také násilně zemřou) a také nucenému přesídlování. V humanitární tísní se ocitlo přibližně 2,1 milionu Palestinců z celkového počtu 5,3 milionu. Na ekonomiku pásma Gazy nelibě dopadá izraelská blokáda, která byla uvalena už v roce 2007. Z tohoto důvodu je více než 80% zdejšího obyvatelstva závislé právě na humanitární pomoci. Není zde dostatečná infrastruktura, domy i školy jsou demolovány.⁷³ Ekonomická pomoc ze Spojených států proudí Palestincům od poloviny 90. let, za tu dobu bylo uvolněno více než 5 miliard dolarů. Po roztržce mezi Palestinskou samosprávou vedenou uskupením Fatah na

⁷⁰ HARRINGTON, Clodagh., WADDAN, Alex. *America and the world in Obama v. Trump: The Politics of Rollback*. 138 – 139.

⁷¹ WILLIAMS, Jennifer. *Obama just took a parting shot at Israel – and Trump – at the UN*. Vox. World Politics. Israel. [online]. 23.12. 2016, 136. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.vox.com/policy-and-politics/2016/12/23/13611111/obama-just-took-a-parting-shot-at-israel-and-trump-at-the-un>

⁷² GARDINER, Harris. *Trump Administration Withdraws U.S. from U.N. Human Rights Council*. The New York Times. [online]. 19.6. 2018 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/06/19/us/politics/trump-administration-withdraws-us-from-un-human-rights-council.html>

⁷³ European Commission. *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. Palestine*. [online] [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/europeaid/operations-and-instruments/european-civil-protection-and-humanitarian-aid-operations/palestine/>

Západním břehu Jordánu a hnutím Hamás v pásmu Gazy v roce 2007 Kongres schválil její navýšení. Pomoc má zlepšovat bezpečnostní situaci, podporovat ekonomický rozvoj a samosprávu a také humanitární potřeby. Tyto prostředky podléhají specifickým legislativním podmínkám a striktní kontrole Kongresu. Vedle toho Spojené státy přispívají také Agentuře Organizace spojených národů pro pomoc a práci s palestinskými uprchlíky na Blízkém východě (*The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East, UNRWA*). Zde došlo za poslední dekádu k výraznému navýšení pomoci. Celková částka od roku 1950 přesáhla 6 miliard dolarů (Agentura však dlouhodobě hospodáří s deficitem).⁷⁴ Příspěvky UNRWA jsou závislé na dobrovolných dárcích ze zemí mimo USA. V této souvislosti se ve Spojených státech otevřela veřejná diskuze o kladech a záporech této organizace a také o propojení politiky a humanitární pomoci.⁷⁵ Názory izraelských představitelů na pomoc Spojených států Palestinské samosprávě se různily. Premiér Netanjahu a někteří vlivní Izraelci souhlasili s omezením americké pomoci Palestincům, protože v jejich očích je taková podpora činí závislémi a také napomáhá činnosti teroristických uskupení jako je Hamás. Zaznívaly však i hlasy, podle kterých by změna dosavadního statu quo, kterou výrazné omezení prostředků je, mohla negativně ovlivnit stabilitu a bezpečnost Izraele.⁷⁶

5.1 Postoj administrativy Baracka Obamy k rozvojové pomoci Palestině

Obama již krátce po svém nástupu do funkce prezidenta Spojených států projevil empatii s palestinskými uprchlíky žijícími v pásmu Gazy a uznal také nutnost ukončení izraelské blokády a současně otevření hraničních přechodů v Gaze, aby bylo možné obchodovat a doručovat humanitární pomoc. Závazku zaobírat se palestinskou humanitární krizí Obamova administrativa svoláním mezinárodní dárcovské konference v Káhiře z března 2009 dostala.⁷⁷ V červnu 2010 pak Obama schválil a představil nový balíček pomoci určený pásmu Gazy a Západnímu břehu Jordánu ve výši 400 milionů dolarů.⁷⁸ Pro zrušení izraelského obležení se však neangažoval dostatečně, blokáda dosud trvá.⁷⁹ Co se rozvojové pomoci Palestině týče, má prezidentské období Baracka Obamy i Donalda Trumpa společného jmenovatele a tím je snížení americké pomoci Palestincům. Administrativy Spojených států a Kongres se rozhodli podrobit rozvojovou pomoc Palestině analýze, která má ukázat nakolik efektivním nástrojem pro strategii USA, kdy má za úkol posilovat regionální stabilitu a politický vliv, vlastně je. Od roku 2013 tak výše prostředků pravidelně klesá.⁸⁰ Přesto však lze pozorovat rozdíly v přístupu obou administrativ. Obama během výkonu svého mandátu opakovaně zmiňoval řešení izraelsko-palestinského konfliktu v podobě existence dvou nezávislých států, jehož součástí je

⁷⁴ FIDDIAN-QASMIYEH, Elena. *The Changing Faces of UNRWA: From the Global to the Local*. [online] 28. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.csis.org/analysis/the-changing-faces-of-unrwa-1>

⁷⁵ Congressional Research Service. *U.S. Foreign Aid to the Palestinians*. [online]. 18.5. 2018, summary. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.congress.gov/foreign-aid-to-the-palestinians>

⁷⁶ Ibid., summary; 15.

⁷⁷ RUEBNER, Josh. *Obama's Legacy on Israel/Palestine*. University of California Press on behalf of the Institute for Palestine Studies, *Journal of Palestine Studies*, Vol. 46, No. 1. [online]. podzim 2016, 57. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.jps.sagepub.com/doi/10.1177/0371685816678888>

⁷⁸ UNRWA. *President Obama Announces New Funds to UNRWA for Gaza and the West Bank*. [online]. 13.6. 2010. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.unrwa.org/press-releases/president-obama-announces-new-funds-to-unrwa-for-gaza-and-the-west-bank>

⁷⁹ RUEBNER, Josh. *Obama's Legacy on Israel/Palestine*. 57.

⁸⁰ Congressional Research Service. *U.S. Foreign Aid to the Palestinians*. Summary.

také spravedlivé řešení situace palestinských uprchlíků žijících na Izraelem okupovaných územích Západního břehu Jordánu a pásma Gazy. Jak již bylo řečeno výše, ačkoliv nebyl Obama ochoten dostatečně zatlačit na Izrael, aby zrušil blokádu Gazy, veřejně vyjádřil politování nad palestinskou humanitární krizí. Jedním z posledních Obamových kroků v prezidentském úřadu pak bylo uvolnění 221 milionů dolarů Palestinské samosprávě. Skupina reprezentantů v Kongresu však tuto transakci zablokovala s odkazem na různé problematické chování na straně Palestinské samosprávy jako je korupce, podněcování k násilí nebo vyplácení mzdy lidem odsouzeným za teroristické činy.⁸¹

5.1 Postoj administrativy Donalda Trumpa k rozvojové pomoci Palestině

Trumpova stanoviska vůči finanční podpoře palestinských uprchlíků nejlépe dokládají posty na jeho sociálních sítích. 2. ledna 2018 napsal na Twitter následující: „*Není to jen Pákistán, kterému platíme miliardy dolarů za nic, ale i mnoho dalších zemí. Jako příklad můžeme uvést Palestince, kterým platíme stovky miliard dolarů ročně a nedostává se nám žádného uznání ani respektu.*“ Z tohoto Trumpova příspěvku je patrný jeho vztek a nadřazenost vůči zemím přijímajícím americkou pomoc.⁸² Trumpova administrativa se s agenturou UNRWA neshodovala ani v bodě, kdo může být prohlášen uprchlíkem. Agentura tento status uznává Palestincům, kteří museli opustit území anektovaná Izraelem po roce 1948, včetně jejich dětí narozených mimo původní bydliště, to však administrativa odmítla.⁸³ V lednu 2018 se Trump svěřil se svojí myšlenkou, že pomoc Palestincům může vycházet z jejich ochoty aktivně se účastnit mírových iniciativ Izraele zprostředkovaných Spojenými státy. K eskalaci vztahů mezi USA a Palestinskou samosprávou došlo v prosinci 2017, kdy Trumpova administrativa uznala Jeruzalém za hlavní město Státu Izrael a zároveň sem přesunula velvyslanectví Spojených států amerických z Tel Avivu. Předseda Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) a prezident Palestinské autonomie Mahmúd Abbás, podobně jako představitelé mnoha ostatních zemí, se proti tomuto kroku rázně vymezil. V březnu 2018 přijal Kongres zákon nazvaný *Taylor Force Act* regulující legislativu ročních rozpočtů na pomoc Palestinské samosprávě. Tímto způsobem má být odepřena finanční podpora jednotlivcům a rodinám zapojeným do terorismu. Problematická je ovšem identifikace takových osob. U izraelského premiéra Netanjahua tato intervence vyvolala pozitivní ohlas, zatímco zástupci OOP jej vnímali jako diskriminační.⁸⁴ V lednu 2018 Trumpova administrativa prohlásila, že namísto 364 milionů dolarů uvolněných v předchozím roce, nyní přispěje agentuře UNRWA pouze 60 miliony dolarů.⁸⁵ V srpnu 2018 administrativa oznámila úmysl ukončit veškerou finanční podporu Západnímu břehu Jordánu a Gaze, která v roce 2017 činila přibližně 231 milionů dolarů. Z těchto peněz byly dříve financovány projekty zaobírající se budováním škol,

⁸¹ LOCKIE, Alex. *Why Obama sent the Palestinians 221 million during his last hours in office*. INSIDER. [online]. 24.1. 2017. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/why-obama-sent-palestinians-221-million-in-his-last-hours-in-office>

⁸² BSHARA, Khaldun. *A Death Sentence? UNRWA in the Trump Era*. in *Un-Settling Middle Eastern Refugees. Regimes of Exclusion and Inclusion in the Middle East, Europe, and North America*. Berghahn Books. [online]. 2021, 215. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/48711111>

⁸³ Česká televize. *USA zrušily další příspěvky pro Palestince. Německo naopak oznámilo, že svou pomoc navýší*.

⁸⁴ Congressional Research Service. *U.S. Foreign Aid to the Palestinians*. 3–4; 6.

⁸⁵ FIDDIAN-QASMIYEH, Elena. *The Changing Faces of UNRWA: From the Global to the Local*. 28.

nemocnic, vodovodů nebo kanalizací.⁸⁶ Na počátku září 2018 pak Trumpova administrativa oznámila úplné ukončení podpory programu UNRWA. Prezident toto opatření zdůvodnil tak, že Palestinci nemají dost ochoty vyjednávat s Izraelem a za americkou pomoc neprojevili dostatečný vděk. Podle palestinského prezidenta Mahmúda Abbáse se tak Trump dopustil „*hanebného útoku proti palestinskému lidu, který je v rozporu s rezolucemi OSN*“.⁸⁷ V lednu 2020 přišla Trumpova administrativa s programem nazvaným Peace to Prosperity, na jehož tvorbu měl vliv také izraelský premiér Netanjahu. Podle tohoto dokumentu mohl Izrael kontrolovat značnou část území anektovaných po Šestidenní válce v roce 1967, což je však v přímém rozporu s mezinárodním právem potvrzeným rezolucí Rady bezpečnosti OSN. Dokument také odmítal veškeré předchozí parametry Spojených států v otázkách konečného statusu, což zabraňuje vzniku nezávislého životaschopného palestinského státu.⁸⁸

Závěr

V obou provedených případových studiích jsem se snažila vysledovat kontinuitu a změnu v zahraniční politice prostřednictvím Hermannova⁸⁹ modelu, kdy jsem se soustředila na změnu strategie a změnu řešeného problému nebo vytyčeného cíle. První studie zabývající se přístupem obou administrativ k íránské jaderné hrozbě ukázala, že ačkoliv cíle měli oba prezidenti stejné, tedy snížit riziko íránské jaderné hrozby, strategie měli odlišné. Obamova administrativa kladla důraz na diplomacii, vojenské řešení pro ni bylo až tou posledním variantou a jejím cílem bylo dosáhnout dvoustátního řešení izraelsko-palestinského sporu. Obamova doktrína hlásala, že diplomatická jednání lze, a je to nutné, vést také s politickými protivníky. Prosazoval multilaterální přístup Spojených států k okolnímu světu. Naproti tomu Trumpova administrativa volila demonstraci síly v podobě zrušení Obamou vyjednané dohody a návratu k ekonomickým sankcím proti Íránu a netajila se tím, že jí jde pouze o izraelský prospěch. Trump odmítl dialog s tradičními evropskými spojenci, kteří měli zájem udržet íránskou jadernou dohodu i po odchodu USA. Trump dal těmito gesty najevo, že jeho administrativa v zahraniční politice Spojených států půjde směrem izolacionismu a transakcionalismu. Tyto postoje se odráží také na přístupu k mezinárodní instituci, Organizaci spojených národů, kterou Obama sice kritizoval, přesto však respektoval, kdežto Trump ji neuznával. Na srovnání obou administrativ je také patrné prolínání zahraniční a domácí politiky, jak o něm mluví Valerie Hudson.⁹⁰ To je vidět na přístupu Kongresu vůči Bílému domu, který jeho autoritu v případě hlasování o otázkách kolem Izraele, několikrát podkopával. Vliv domácí politiky na politiku zahraniční lze uvidět také na proizraelské lobby (*AIPAC*)

⁸⁶ GORDON, H. Philip. *Rethinking U.S. Policy Toward the Palestinians Why Punishment and Coercion Will Backfire*. Council on Foreign Relations. [online]. 28.2. 2019, 3. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/analysis/commentary/rethinking-us-policy-toward-the-palestinians-why-punishment-and-coercion-will-backfire-on-jstor/p21077>

⁸⁷ Česká televize. *USA zrušily další příspěvky pro Palestince. Německo naopak oznámilo, že svou pomoc navýší*. [online]. 28.2. 2019, 3. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.cesktelevize.cz/aktuality/2019/02/28/usa-zrusily-dalsi-prispevky-pro-palestince-nejmecko-naopak-oznami-ze-svou-pomoc-navyssi-ct24-ceska-televize-ceskatelevize.cz>

⁸⁸ HASSAN, Zaha., LEVY, Daniel., KEIR, Hallaamal., MUASHER, Marwan. *Breaking the Israel-Palestine Status Quo*. Carnegie Endowment for International Peace. [online]. 1.1. 2021, 5. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.carnegieendowment.org/2021/01/01/breaking-the-israel-palestine-status-quo/>

⁸⁹ HERMANN, Charles. F. *Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy*. 5.

⁹⁰ HUDSON, Valerie M. *Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations*. 1 – 2.

v Kongresu. Proti Obamově vyváženému postoji vůči Izraeli a arabskému světu nestál jen Netanjahu, ale také zájmové skupiny doma, ve Spojených státech.

Druhá případová studie si všímala přístupu obou administrativ k rozvojové pomoci Palestině. Jejím cílem však nebylo porovnávat „tvrdá data“, ale spíše identifikovat rétorický rámec, který obě administrativy k veřejné komunikaci zvolily. Cíle zde měli oba prezidenti rozdílné. Obama vnímal otázku postoje k palestinským uprchlíkům jako součást otázky izraelsko-palestinského smíru, kde se snažil o vyvážený přístup a proto pro něj byl automatický spravedlivý přístup vůči uprchlíkům. Naproti tomu Trumpovi palestinství uprchlíci posloužili jako součást jeho politické kampaně o dalších příživnících Spojených států, když o nich mluvil jako nevděčnicích, neschopných ocenit americkou pomoc. Obamova administrativa poslala v roce 2010 Palestinské samosprávě nový balíček pomoci, kdežto Trump v roce 2019 veškerou finanční pomoc Palestině zmrazil. Kroky obou prezidentů i v tomto případě korespondují s jejich výše pojmenovanými přístupy.

Prizmatem Hermannova modelu v případě přístupu obou administrativ k íránské jaderné hrozbě nedošlo ke změně vytyčeného cíle, ten měli Obama i Trump stejný, a sice eliminovat riziko íránské jaderné hrozby. U Trumpovy administrativy však v porovnání s Obamovou došlo ke změně strategie, kdy Obama upřednostňoval dialog, a to i přesto že mnohé aspekty íránského režimu (lidskoprávní otázky atd.) odsuzoval. Trumpovou strategií byla demonstrace síly v podobě protiíránské rétoriky plné invektiv, vypovězení Obamovy jaderné dohody a následné znovuzavedení sankcí proti Íránu. Co se americké rozvojové pomoci týče, měly obě administrativy jiné cíle a také jiné strategie. Demokrat Obama byl Palestinské samosprávě štědrý, protože humanitární krizi na Západním břehu Jordánu a v Gaze vnímal jako součást izraelsko-palestinského konfliktu, jehož řešení vidí v rovném přístupu, tedy ve dvoustátním řešení. Republikán Trump však rozvojovou pomoc vnímal pouze jako přítěž pro státní kasu Spojených států a jeho cílem bylo ji úplně zrušit. Jeho strategií bylo postupné snižování toku finančních prostředků Palestinské samosprávě, až ji v roce 2019 zrušil úplně. Z výsledků případových studií vyplývá, že přístup k zahraniční politice Spojených států vůči Izraeli není určován dlouhodobými strategickými cíli, ale determinují jej priority jednotlivých politických stran, potažmo jejich zástupců zvolených na post prezidenta Spojených států amerických. Finálním závěrem práce je tedy teze, že kontinuita spočívá nikoliv tolik ve strategických zájmech USA k Izraeli, ale spíše jde o kontinuitu stranickou, což je příčina politizace celé izraelské otázky.

Summary

In relation to the Iranian nuclear threat, the Obama administration has favoured dialogue with Tehran over a military solution, in the spirit of Obama's foreign policy doctrine that says it is necessary to deal with adversaries as well. For Obama, the optimal starting point for US foreign policy was a multilateral approach. Thus, he considered the achievement of the nuclear agreement with Iran and the P5+1 countries to be a milestone in US Middle East policy. By contrast, Trump criticised the nuclear deal with Iran during his presidential campaign, repeatedly describing it as the worst deal the United States had ever made, because it would not actually prevent Iran from developing a nuclear weapon, but would instead strengthen the pernicious regime by lifting US sanctions. However, Israeli Prime Minister Benjamin Netanyahu, who has long opposed the deal, was of the same opinion. Indeed, shortly after taking office, the Trump administration abandoned the nuclear deal with Iran. Trump's motivation for this move was, firstly, political, namely the need to fulfil his election promises so that his popularity would not fall, and secondly, to ingratiate himself with his Republican party mates, who served to support his foreign policy. Alongside this, he also wanted to keep his promises and improve relations with Israel. By withdrawing from the nuclear agreement with Iran, Trump has made it clear that the US has no problem withdrawing from agreements that are not beneficial to it. Under his leadership, US foreign policy has followed a path of isolationism and transactionalism.

The Obama administration's approach to U.S. development assistance to Palestine was framed by a desire for a fair solution to the situation of Palestinian refugees living in the Israeli-occupied territories of the West Bank and Gaza Strip. Obama saw the issue as part of the Israeli-Palestinian conflict, the solution to which he saw in the existence of two sovereign states. He expressed sympathy with the Palestinians living there in very poor conditions, without drinking water, without adequate shelter and in existential insecurity, and recognised that Israel should lift the blockade of Gaza. At his behest, the Palestinian Authority received a new aid package of USD 400 million in 2010. By contrast, Trump saw financial aid to the Palestinians as merely a burden on the US budget. He first sought to regulate financial flows to the Palestinians by passing the Taylor Force Act, which was intended to prevent the disbursement of money to individuals and families involved in terrorism. However, identifying such individuals was problematic and there was criticism that it was merely discriminating against the Palestinian people. Netanyahu, however, praised this intervention. However, the funds going to the Palestinian Authority continued to be gradually reduced by the Trump administration, until it was phased out completely in 2019.

Použitá literatura

Knihy

TŮMA, Miroslav. *Íránská jaderná dohoda a širší mezinárodní souvislosti*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2016. ISBN 978-80-87558-27-0.

Odborné publikace

ARONSON, Geoffrey. The source of Netanyahu's opposition to the JCPOA. Middle East Institute. [online]. 3.3. 2021. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.mei.edu/the-source-of-netanyahu-s-opposition-to-the-jcpoa>

BAR-SIMAN-TOV, Yaacov. *The United States and Israel since 1948: A "Special Relationship"?* Diplomatic History, Oxford University Press. Vol. 22, No. 2. [online]. jaro, 1998, 242 – 243; 248; 260; 256. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2386000>

BSHARA, Khaldun. A Death Sentence? UNRWA in the Trump Era. in *Un-Settling Middle Eastern Refugees. Regimes of Exclusion and Inclusion in the Middle East, Europe, and North America*. Berghahn Books. [online]. 2021, 215. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/5148333>

BUSHBY, W. Joshua. *Ronald R. Krebs, Narrative and the Making of US National Security*. (Cambridge, Cambridge University Press, 2015) LBJ School of Public Affairs, University of Texas – Austin, International Politics Reviews. [online]. 23.11.2016, 108-109. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.springer.com/9780521875827>

CARTER, Jimmy., BRZEZINSKI, Zbigniew., MEAD, Walter Russel. *President Carter's Rebuttal*. Foreign Policy. No. 178. [online]. březen/duben 2010, 11. [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2575000>

DAVENPORT, Kelsey. *Congress Considers Iran Deal. Arms Control Today*. Vol. 45, No. 7. [online]. září 2015, 27. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2386000>

D1. *President Barack Obama, Remarks on Middle East Issues to National Public Radio*. Washington. (Excerpts). [online]. 1.6.2009, 192. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00332170903271111>

FAWAZ, A. Gerges. *The Obama approach to the Middle East: the end of America's moment?* Royal Institute of International Affairs, International Affairs, Oxford University Press on behalf of the Royal Institute of International Affairs. Vol. 89, No. 2. [online]. březen 2013, 301. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2386000>

FIDDIAN-QASMIYEH, Elena. *The Changing Faces of UNRWA: From the Global to the Local*. [online] 28. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: [https: The_Changing_Faces_of_UNRWA \(1\).pdf](https://The_Changing_Faces_of_UNRWA_(1).pdf)

FREEDMAN, Robert O. *The erosion of US–Israeli relations during Obama’s second term*. Israel Affairs. [online]. 23.2. 2017, 264; 268; 256. [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: [https: The_erosion_of_US–Israeli_relations_during_Obama’s_second_term:_Israel_Affairs:_Vol_23,_No_2_\(tandfonline.com\)](https://The_erosion_of_US–Israeli_relations_during_Obama’s_second_term:_Israel_Affairs:_Vol_23,_No_2_(tandfonline.com))

FREEDMAN, Robert O. *The Obama Legacy in the Middle East and the Trump Challenge*. India Quarterly, Special Issue: The Middle East. Vol. 73, No. 2. [online]. červen 2017, 246. [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: [https: The_Obama_Legacy_in_the_Middle_East_and_the_Trump_Challenge_on_JSTOR](https://The_Obama_Legacy_in_the_Middle_East_and_the_Trump_Challenge_on_JSTOR)

GILBOA, Eytan. *Obama in Israel: Fixing American—Israeli Relations*. Israel Journal of Foreign Affairs. Vol.7, No. 2. [online]. 29.7. 2015, 20; 24. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: [https: Obama_in_Israel:_Fixing_American—Israeli_Relations:_Israel_Journal_of_Foreign_Affairs:_Vol_7,_No_2_\(tandfonline.com\)](https://Obama_in_Israel:_Fixing_American—Israeli_Relations:_Israel_Journal_of_Foreign_Affairs:_Vol_7,_No_2_(tandfonline.com))

GORDON, H. Philip. *Rethinking U.S. Policy Toward the Palestinians Why Punishment and Coercion Will Backfire*. Council on Foreign Relations. [online]. 28.2. 2019, 3. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: [https: Rethinking_U.S._Policy_Toward_the_Palestinians_Why_Punishment_and_Coercion_Will_Backfire_on_JSTOR](https://Rethinking_U.S._Policy_Toward_the_Palestinians_Why_Punishment_and_Coercion_Will_Backfire_on_JSTOR)

GUZANSKY, Yoel. *Israel, the Gulf States, and Annexation*. Institute for National Security Studies. [online]. 2020. [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: [https: Israel,_the_Gulf_States,_and_Annexation_on_JSTOR](https://Israel,_the_Gulf_States,_and_Annexation_on_JSTOR)

HAMDI, Osama Anter. *American Foreign Policy toward the Arab-Israeli Conflict: Strategic Transformations*. Insight Turkey, The Gulf on the verge global challenges and regional dynamics. Vol. 20, No. 2. [online]. jaro, 2018, 252. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: [https: American_Foreign_Policy_toward_the_Arab-Israeli_Conflict_Strategic_Transformations_on_JSTOR](https://American_Foreign_Policy_toward_the_Arab-Israeli_Conflict_Strategic_Transformations_on_JSTOR)

HARRINGTON, Clodagh., WADDAN, Alex. *America and the world in Obama v. Trump: The Politics of Rollback*. [online]. srpen 2020, 136. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: [https: America_and_the_world_|_Obama_v._TrumpThe_Politics_of_Rollback_|_Edinburgh_Scholarship_Online_|_Oxford_Academic_\(oup.com\)](https://America_and_the_world_|_Obama_v._TrumpThe_Politics_of_Rollback_|_Edinburgh_Scholarship_Online_|_Oxford_Academic_(oup.com))

HASSAN, Zaha., LEVY, Daniel., KEIR, Hallaamal., MUASHER, Marwan. *Breaking the Israel-Palestine Status Quo*. Carnegie Endowment for International Peace. [online]. 1.1. 2021, 3. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: [https: Breaking_the_Israel-Palestine_Status_Quo_on_JSTOR](https://Breaking_the_Israel-Palestine_Status_Quo_on_JSTOR)

HERMANN, Charles. F. *Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy*. International Studies Quarterly. Vol. 34, No. 1. [online]. březem 1990, 5. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: [https: Changing_Course:_When_Governments_Choose_to_Redirect_Foreign_Policy_on_JSTOR](https://Changing_Course:_When_Governments_Choose_to_Redirect_Foreign_Policy_on_JSTOR)

HUDSON, Valerie M., *Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations*. Foreign Policy Analysis. Vol. 1, No. 1. [online]. březem 2005, 1-2. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: [https: Foreign_Policy_Analysis:_Actor-Specific_Theory_and_the_Ground_of_International_Relations_on_JSTOR](https://Foreign_Policy_Analysis:_Actor-Specific_Theory_and_the_Ground_of_International_Relations_on_JSTOR)

INDYK, Martin., LIEBERTHAL, Kenneth G., O’HANLON, Michael E. *Bending History: Barack Obama’s Foreign Policy*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press. [online]. 2012, 112. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: [https: Bending_History:_Barack_Obama's_Foreign_Policy_\(cuni.cz\)](https://Bending_History:_Barack_Obama's_Foreign_Policy_(cuni.cz))

KAYE, Dalia Dassa., NADER, Alireza., ROSHAN, Parisa. CHAPTER FOUR *Iranian Perceptions of and Policies toward Israel. A dangerous Rivalry.* Israel and Iran. [online]. 2011, 80. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: [https: Iranian Perceptions of and Policies Toward Israel from Israel and Iran: A Dangerous Rivalry on JSTOR](https://www.jstor.org/stable/4144444)

KUMARASWAMY, P. R. *The Arab Spring.* India International Centre Quarterly. Vol. 38, No. 1. [online]. jaro 2011, 52 – 53. [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: [https: The Arab Spring on JSTOR](https://www.jstor.org/stable/2344444)

LANDAU, Emily B., SHER, Gilead. *Diplomacy or Driving a Hard Bargain? Lessons from the Negotiation that Led to the Iran Nuclear Deal.* INSS Insight. No. 1004. [online]. 31.12.2017, 2 – 3. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: [https: Diplomacy or Driving a Hard Bargain? Lessons from the Negotiation that Led to the Iran Nuclear Deal on JSTOR](https://www.inss.gov.il/insight/1004)

LANDAU, Emily B., STEIN, Shimon. *Israel and the Iran Nuclear Deal: “Chronicle of a Failure Foretold”?* Institute for National Security Studies. [online]. 18.8. 2015, 1–2. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: [https: Israel and the Iran Nuclear Deal: “Chronicle of a Failure Foretold”? on JSTOR](https://www.inss.gov.il/insight/1004)

LASENSKY, Scott. *Paying for Peace: The Oslo Process and the Limits of American Foreign Aid.* Middle East Journal. Vol. 58, No. 2. [online]. jaro 2004, 219. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: [https: Paying for Peace: The Oslo Process and the Limits of American Foreign Aid on JSTOR](https://www.jstor.org/stable/4144444)

MACDONALD, Paul. K. *America First? Explaining Continuity and Change in Trump’s Foreign Policy.* Political Science Quarterly. Academy of Political Science. Vol. 133, No. 3. [online]. 2018, 405. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: [https: America First? Explaining Continuity and Change in Trump’s Foreign Policy | Political Science Quarterly | Oxford Academic \(oup.com\)](https://www.jstor.org/stable/4144444)

MARASHI, Reza. *Dealing with Iran: If Washington Truly Engages in diplomacy, a disastrous War May be Avoided.* The Cairo Review of Global Affairs. [online]. podzim 2012. [cit. 2023-07-10]. Dostupné z: [https: Dealing with Iran – The Cairo Review of Global Affairs](https://www.crga.com/issue-10-4-2012)

MEARSHEIMER, John J., WALT, Stephen M. *The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy.* Harvard Kennedy School, Faculty Research Working Paper Series RWP06-011. [online]. březem 2006, [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: [https: The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy. | Harvard Kennedy School](https://www.kennedy.harvard.edu/pubs/working-papers)

NAZARETH, Kimberley Anne. *Trump’s Policy Towards Iran.* World Affairs: The Journal of International Issues. Vol. 23, No. 2. [online]. duben – červen 2019, 26 – 27. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: [https: Trump’s Policy Towards Iran on JSTOR](https://www.jstor.org/stable/4144444)

NUSEM, Rotem. *A Year of Readjustment: The Trump Administration’s New Policy on Israel and Iran.* Israel Journal of Foreign Affairs. No. 1. [online]. 2018, 55 – 57. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: [https: A Year of Readjustment: The Trump Administration’s New Policy on Israel and Iran: Israel Journal of Foreign Affairs: Vol 12, No 1 \(tandfonline.com\)](https://www.tandfonline.com/doi/10.1080/00472441.2018.1512344)

PASTOR, Robert. *Continuity and Change in U.S. Foreign Policy: Carter and Reagan on El Salvador.* Wiley on behalf of Association for Public Policy Analysis and Management, Journal of Policy Analysis and Management. Vol. 3, No. 2. [online]. 1984, 176. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: [https: Continuity and Change in U.S. Foreign Policy: Carter and Reagan on El Salvador on JSTOR](https://www.jstor.org/stable/4144444)

[Palestine. Německo naopak oznámilo, že svou pomoc navýší — ČT24 — Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#)

DAVENPORT, Kelsey. *Official Proposals on the Iranian Nuclear Issue, 2003-2013*. Arms Control Association. [online]. poslední revize leden 2022. [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://www.armscontrol.org/official-proposals-on-the-iranian-nuclear-issue-2003-2013> | Arms Control Association

GARDINER, Harris. *Trump Administration Withdraws U.S. from U.N. Human Rights Council*. The New York Times. [online]. 19.6. 2018 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/06/19/us/politics/trump-administration-withdraws-us-from-un-human-rights-council.html>

European Commission. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. *Palestine*. [online][cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/europeaid/civil-protection-and-humanitarian-aid-operations/palestine>

KIMBEL-SANNIT, Arren. *Tillerson: Netanyahu, Israelis 'played' Trump*. Foreign Policy. POLITICO. [online]. 19.9.2019. [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.politico.com/news/2019/09/19/tillerson-netanyahu-israelis-played-trump>

LOCKIE, Alex. *Why Obama sent the Palestinians \$221 million during his last hours in office*. INSIDER. [online]. 24.1. 2017. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/why-obama-sent-palestinians-221-million-in-his-last-hours-in-office-2017-1>

MARCUS, Jonathan. *What will the Trump presidency mean for Israel*. BBC. Middle East. [online]. 3.2. 2017. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/middle-east-40484444>

McCarthy, Rory. *Obama makes surprise visit to Jerusalem's Western Wall*. Israel. The Guardian. [online]. 24.7. 2008. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/israel/2008/jul/24/obamas-surprise-visit-to-jerusalem>

Party Platform. The 2020 Democratic Platform. *Renewing American Leadership*. [online]. [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.democrats.org/2020/01/02/renewing-american-leadership>

PINSKER, Darren. *Obama and the Jewish vote*. The Jerusalem Post. [online]. 10.2. 2010. [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: <https://www.jpost.com/Opinion/Obama-and-the-Jewish-vote-1.102010>

PODHORETZ, Norman. *How Obama's America might threaten Israel*. Commentary. [online]. květen 2009. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.commentarymagazine.com/articles/how-obamas-america-might-threaten-israel/>

The Republican National Committee. Rules and Resolutions. Read the Party Platform. *Republican Platform 2016*. [online]. 2016, 47. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.rnc.org/rules-and-resolutions> | GOP

The United States Government. U.S. Department of State. Terrorist Designations and State Sponsors of Terrorism. *Foreign Terrorist Organizations*. [online]. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.state.gov/terrorism/fto/>

UNRWA. *President Obama Announces New Funds to UNRWA for Gaza and the West Bank*. [online]. 13.6. 2010. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.unrwa.org/press-releases/2010/06/13/president-obama-announces-new-funds-to-unrwa-for-gaza-and-the-west-bank> | UNRWA

The White House, Foreign Policy. *President Donald J. Trump is Ending United States Participation in an Unacceptable Iran Deal*. [online]. 8.5. 2018, 136. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: [https: President Donald J. Trump is Ending United States Participation in an Unacceptable Iran Deal – The White House \(archives.gov\)](https://www.archives.gov)

The White House, Office of the Press Secretary, Washington, D.C. *President Obama announces a historic nuclear deal with Iran*. ShareAmerica. [online]. 14. 7. 2015. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: [https: President Obama on Iran nuclear deal | ShareAmerica](https://www.shareAmerica.com)

WILLIAMS, Jennifer. *Obama just took a parting shot at Israel – and Trump – at the UN*. Vox. World Politics. Israel. [online]. 23.12. 2016, 136. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: [https: Obama just took a parting shot at Israel — and Trump — at the UN - Vox](https://www.vox.com)